

МАЙСТЕР-КЛАС

Лариса Іванівна Лебідь,
завідувач комунальної установи
«Алчевський міський методичний
кабінет»,
м. Алчевськ, Україна

Світлана Вікторівна Бєлаш,
методист комунальної установи
«Алчевський міський методичний
кабінет»,
м. Алчевськ, Україна

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД УПРОВАДЖЕННЯ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС АВТОРСЬКИХ ПРОГРАМ

В статье рассматривается вопрос научно-методического сопровождения внедрения в учебно-воспитательный процесс авторских программ из опыта работы Алчевского городского методического кабинета.

Ключевые слова: научно-методическое сопровождение, формы научно-методического сопровождения, авторская программа.

The article deals with the problem of scientific-methodological recommendations of implementation of authors' programmes in educational process. Alchevsk local methodic department (teachers' experience).

Key words: scientific-methodological recommendations, forms of scientific- methodological implementation, author's program.

У тлумачному словнику [1] поняття «супровід» трактується, як дія зі значенням «іти поруч». Сутність науково-методичного супроводу, як педагогічної категорії, полягає в тому, що це – професійна педагогічна взаємодія суб'єктів освітньої діяльності, умовами якої є добровільність і партнерство, визначальними ознаками – особистісний і професійний розвиток педагогів, а результатом – нова якість професійної діяльності вчителів, яка виявляється у професійній компетентності.

Поняття «науково-методичний супровід» введено національною доктриною розвитку освіти в Україні. Вчені зазначають, що науково-методичний супровід необхідно розглядати, як сукупність різноманітних форм, технологій, підходів, процедур, заходів, що за-

безпечують допомогу педагогічним та іншим працівникам у подоланні труднощів протягом професійної діяльності. Визначені функції науково-методичного супроводу: *навчальна, консультативна, психотерапевтична, адаптаційна та коригувальна.*

Проблему науково-методичного супроводу педагогічної діяльності висвітлювали у своїх працях: О. Зайченко, Н. Островерхова, Л. Даниленко, С. Литвиненко, Л. Карамушка, Л. Галіцина, К. Старченко, В. Пуцов, Б. Гадзецький та ін. Однак, немає спеціального дослідження питання науково-методичного супроводу впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів різних типів авторських курсів.

Мета статті полягає в описанні досвіду комунальної установи «Алчевський міський методичний кабінет» науково-методичного супроводу впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів міста варіативних авторських програм.

Основними чинниками, що впливають на необхідність науково-методичної діяльності міського методичного кабінету, є «Положення про районний (міський) методичний кабінет (центр)», оновлення змісту освіти, пошук сучасних інноваційних підходів до роботи з педагогічними працівниками, трансформування наукових ідей у педагогічну практику тощо.

Варіативні програми – це програми, які створюються для наповнення варіативної складової допрофільного та профільного навчання.

Положення «Державних стандартів загальної середньої освіти» (V розділ Закону України «Про загальну середню освіту») закріплює перспективи розвитку варіативної складової навчальної програми, бо орієнтує на можливість гнучкої варіативної організації змісту навчання. Закріплює це й новий «Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти», (затверджений постановою Кабінету Міністрів від 23.11. 2011 року №1392), який почне впроваджуватися з 2013 року.

Навчальні плани 5-9, 10-11 класів передбачають можливість і кількість годин використання варіативних програм. Існують державні програми, що передбачають використання варіативних програм. Наприклад, програма «Трудове навчання. 5-9 класи. Нова редакція. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (лист від 27.08. 2010 № 1/11-8205)» передбачає не тільки інваріатний, а й варіативний модулі. Рекомендовані програми варіативних модулів – авторські.

Існує значна кількість авторських курсів, що можуть викладатися за рахунок варіативної частини. Вони публікуються у методичній та педагогічній літературі. Виходять окремими збірниками. У періодиці публікують авторські програми, які були ухвалені тим чи іншим обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти. Ці програми дозволяють педагогічним колективам, враховуючи профільну направленість навчального закладу, потреби учнів та їх батьків, розширяти перелік навчальних курсів, які викладатимуться в закладі.

Таким чином, є практика залучення вчителів до створення авторських програм. Ці авторські програми не тільки надають можливість розширювати перелік варіативних авторських курсів, вони мають навчальну цінність, тому й рекомендуються Міністерством освіти та науки, молоді та спорту України до використання. Це спонукає вчителів розробляти авторські програми різної спрямованості.

Створення авторської навчальної програми надає можливість вчителю (автору програми) врахувати навчальні потреби конкретного навчального закладу та учнів. Спроба створити авторську програму сприяє

професійному та науковому розвитку вчителя, бо при її створенні вчителю необхідно вивчити перелік, зміст існуючих програм тієї чи іншої освітньої галузі, знайомитися з нормативно-правовим забезпеченням такої діяльності, з вимогами до порядку розроблення та експертизи авторської програми.

Маючи позитивний досвід у практиці створення авторських програм, враховуючи потреби навчальних закладів, учителів, комунальна установа «Алчевський міський методичний кабінет» здійснює науково-методичний супровід впровадження у навчально-виховний процес авторських програм. Це є складовою системи науково-методичної діяльності міського методичного кабінету.

Завданнями науково-методичного супроводу впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів різних типів авторських програм є:

- забезпечення розвитку професійних компетентностей та підвищення кваліфікації вчителів, які працюватимуть з власними програмами;
- організація обміну досвідом учителів;
- щорічний моніторинг впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів різних типів авторських курсів;
- накопичення науково-теоретичного матеріалу при створенні стратегії та науково-методичного супроводу впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів різних типів авторських курсів.

Науково-методичний супровід впровадження у навчально-виховний процес авторських програм здійснюється шляхом:

- створення методичних формувань (семінари, творчі групи, тренінги тощо);
- організаторсько-методичного забезпечення діяльності вчителів при створенні авторських програм;
- науково-методичного супроводу апробації авторської програми.

Науково-методичний супровід впровадження авторських програм складається з декількох етапів. Стисло охарактеризуємо ці етапи.

Перший етап – інформаційний. Його мета – допомогти вчителям навчальних закладів міста обрати з існуючого переліку програму необхідного варіативного курсу.

На інформаційному етапі:

- вивчаються потреби навчальних закладів у варіативних програмах;
- вивчається перелік існуючих варіативних програм та їх зміст;
- вивчаються можливості вчителів міста у створенні авторських програм;
- створюється банк авторських програм учителів міста, області;
- педагогічні колективи інформуються про існуючі програми та їх переваги.

Проходять інформаційно-практичні наради для директорів, заступників з навчально-виховної роботи,

засідання міських методичних об'єднань учителів, на яких надається інформація про програми варіативних курсів, презентуються деякі авторські програми тощо.

Наступний етап – етап моделювання, спрямований на те, щоб допомогти вчителям спроектувати авторську програму або вивчити та почати використовувати іншу авторську програму. На етапі моделювання, з метою залучення вчителів до створення, використання авторських програм на міських методичних об'єднаннях учителів, вивчається нормативно-правове забезпечення авторської діяльності, вимоги до порядку розроблення та експертизи авторської програми.

На цьому ж етапі, з метою розробки проекту або проектів варіативних програм створюються творчі групи вчителів, які викладають предмети однієї освітньої галузі.

На етапі моделювання, порівняно з інформаційним етапом, уявлення вчителів про механізм створення програми стають більш систематизованими та конкретними. Як результат – учителі створюють власні програми.

На цьому етапі з вчителями проводяться групові та індивідуальні консультації.

Третій етап науково-методичного супроводу – підготовчий. Його мета – допомогти вчителям підготуватися до впровадження авторської програми. Головні чинники науково-методичного супроводу на цьому етапі – допомогти вчителям передбачити необхідні умови впровадження авторської програми, підготувати дидактичні, методичні матеріали до її викладання.

На четвертому етапі – практичному, забезпечується підтримка апробації авторської програми у навчальному закладі. Метою етапу є практичне впровадження авторської програми та її моніторинг. Відбувається викладання за авторською програмою, надання науково-методичної допомоги вчителю, аналіз та узагальнення поточних результатів. Основними формами науково-методичного супроводу є: методичні наради, обмін досвідом, проведення майстер-класів тощо.

Метою п'ятого етапу – підсумкового, є порівняння результатів впровадження авторської програми з метою, що поставлена у програмі. Основні форми науково-методичного супроводу цього етапу – проведення круглих столів, науково-практичних конференцій тощо.

У представленому досвіді науково-методичного супроводу впровадження авторських програм, його мета досягається за допомогою факторів цілеспрямованого та опосередкованого впливу, а саме:

1. Цілеспрямований вплив через оперативні форми науково-методичного супроводу:

1.1. заходи системного (постійного) характеру – творчі групи, річні семінари;

1.2. заходи несистемного характеру – консультації, інструктивно-методичні семінари, наради;

1.3. самовдосконалення (самоосвіта) вчителів.

2. Опосередкований вплив:

2.1. створення на рівні міста сприятливого середовища для апробації авторських програм;

2.2. створення у загальноосвітньому навчальному закладі сприятливого середовища для викладання за авторською програмою.

Таким чином, учителями міста та методистами створено дванадцять авторських програм. Вони схвалені Луганським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти. У 2012/2013 навчальному році в одинадцяти закладах освіти міста проходять апробацію вісім авторських програм.

Використані літературні джерела

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Бусел. – К.; Ірпін': ВТФ Перун, 2001.

2. Зайченко О. І., Островерхова Н. М., Даниленко Л. І. Теорія і практика управлінської діяльності районного відділу освіти : Монографія. – К.: ВПЦ Техпрінт. – 2000.

3. Литвиненко С. Теоретичні засади розробки соціально-педагогічних технологій // Сільська школа України. – 2006. – № 25-26. – С. 3-6.

4. Освітній менеджмент : Навчальний посібник / За ред. Л. Даниленко, Л. Карамушки. – К.: Шкільний світ. – 2003.

5. Робота методкабінету / Упоряд. Л. Галіцина. – К.: Вид. дім «Шкільний світ». – 2005. – (Б-ка «Шкільний світ»).

6. Старченко К. М., Пуцов В. І., Гадзецький Б. В. Технологія управлінської діяльності завідуючого районним (міським) кабінетом : Навчальний посібник. – К. – 2002.

